

Auke Hulst

En ik herinner me
Titus Broederland

UITGEVERIJ

XL

DEVENTER

HOE HET THUIS WAS

DUIVELSKINDEREN

Dat huis is op zichzelf, zeiden de mensen van het dorp – ze zeiden zoveel en wisten zo weinig. De woning, een scheefgezakt geval van hout en steen, lag verscholen in een bos, aan het eind van een kronkelpad dat wemelde van de losgewoelde keien. Meestal scheen de zon, maar het loof rond ons huis was zo dicht dat er een dromerige sluier hing van zwak, groen licht. Een beek diende als drinkbak voor de paarden, aan een boom hingen halsters en een tuig, een handkar was door zijn as gezakt en overwoekerd geraakt door wilde wingerd. Alles stond wankel op de benen, leek het wel, de dieren en de dingen. Maar wij zagen verhalen.

Als ik nu mijn ogen sluit, zie ik ons weer, met mantels van handdoeken om, zwaaiend met zwaarden van takken. Jochies nog. We duelleerden – meer dans dan strijd – en doorboorden struiken die indringers verbeeldden. De handkar werd ons roverschip. Titus tuurde door een opgerold bokkeblaadje, ik wierp rotte appels naar de paarden, op mijn hoofd een roestig steelpannetje. De appels ontploften en de paarden zonken.

Dit was ons land, ons rijk. En ja, ook dat van vader, al vond Titus van niet. We hadden er zelfs een geheime naam voor, die ik sindsdien nooit meer in de

mond heb genomen. Hier leefden we, op een plek die we tot op de laatste grasspriet kenden, in de vrijheid van verbanning, afgeschermd van een wereld die schande sprak van Titus en mij, omdat de een de echo was van de ander, even oud, met dezelfde blik en – zo luidde de mythe – een gedeelde, zwarte ziel. Duivelskinderen. We lachten om dat woord. En stiekem koesterden we het.

Ik denk dat we ons er altijd bewust van zijn geweest dat we anders waren, juist door onze sterke gelijkenis. Die hadden we immers nooit bij anderen gezien. Hoe het was om zonder evenbeeld te zijn, konden we ons maar moeilijk indenken. Was dat de ware eenzaamheid? Vader, bijvoorbeeld, had drie jongere broers die in niks op hem leken en niks van hem wilden weten. Die hebben we misschien twee keer in ons leven gezien – ze bleven beide keren kort en gingen niet eens zitten. ‘Het is wel mijn bloed,’ zei vader, toen ze weer vertrokken waren. Wij keken elkaar aan. Werkelijk? Het leek alsof ze de hele tijd langs elkaar heen hadden gepraat. Wildvreemden.

Een van mijn vroegste herinneringen is aan een spel dat we ‘Spiegels’ noemden, hoewel het niet een spel was dat je kon winnen. We zullen drie, vier jaar oud zijn geweest. Als we spiegelden namen we tegenover elkaar plaats in kleermakerszit – dat kon in de bedstee zijn, op de veranda, of op de houten vloer. Ik

haalde mijn linkerhand door mijn blonde haar, Titus haalde zijn rechterhand door het zijne, maar net een fractie later. Hij trok zijn neus op, ik de mijne. We staken elk een hand uit en drukten de handpalmen tegen elkaar, duim op duim, pink op pink. Bliezen onze wangen vol. We reageerden steeds sneller, tot elke beweging en elke gezichtsuitdrukking samenvloeide. Ik wist niet langer wie nu wie nadeed en ik zag dat Titus het evenmin wist. We waren één gedachte geworden.

Niet dat we helemaal identiek waren – dat zou overdreven zijn. Ik denk dan aan die keer dat hij met takjes honing uit een bijennest schraapte, heel rustig, en dat de insecten hem gewoonweg lieten. Hij sjokte naar de boom waarachter ik me verstopt had, jaloers op zijn onverschrokkenheid – hij hield me een van de takjes voor. Ik schudde nee, dus nam hij ze allebei maar, hoofdschuddend. Bij het avondeten eigende hij zich elk overschietend stuk schapenbout toe, met het excuus dat hij een paar minuten voor mij ter wereld was gekomen en dus de oudste rechten had. Hij plukte rozemarijn, paddestoelen en eetbare bloemen, die hij voor vader op het aanrecht legde. We verdienden het te eten als rijke stinkerds, zei hij, en het enige wat je daarvoor nodig had was het bos, je tong en je doppen. Vader zei dat hij geen idee had hoe rijke stinkerds aten. Toch probeerde hij de ingrediënten

uit, met wisselend succes. Ik vond het allemaal best – ik lustte toch bijna niks.

Zo groeide Titus ietsje harder dan ik, in de lengte en de breedte, een verschil dat door vader werd aangegrepen om mensen wijs te maken dat ik jonger was, wat niemand geloofde, geloof ik. Nu ja, zijn kameraad de wagenmaker misschien. Vader zei dat Titus bij geboorte al groter was geweest, in welk geval hij zelfs in de baarmoeder een schaduw moet hebben geworpen. Wat me gelogen leek. Hoe dan ook, vader legde Titus weinig in de weg. Schoof hem de pan zelfs toe. Mij? Nooit. Hij: sterk, ik: taai.

Natuurlijk kon Titus helemaal niet weten wie het eerst geboren was. Dat wist vader niet eens. Moeder was in het kraambed bezweken, vader had die ochtend geholpen met de winning van aardbloed, zoals elke man verplicht is een dag per week te doen. Toen hij thuiskwam, een ijzerachtige stank in zijn kleren, had hij direct geweten wat er gebeurd was, omdat, zo zei hij, een geliefde op dezelfde manier aanwezig is als de Heer en de dood een gat slaat dat je voelt voor je het ziet. Hij was bij haar in de bedstee gekropen en had uren geslapen. Al die tijd lagen wij in de ladekast, spelend met elkaars handjes.

Iets van die strekking beweerde hij althans wanneer 's avonds de cider uit zijn poriën welde, het traanvocht uit zijn ogen. Ik had vaak met vader te doen, zoals je

met een gewond vogeltje te doen kan hebben – zo'n vogeltje dat je met een in melk gedoopte vingertop probeert bij te voeren. Maar als ik in de schommelstoel tegen vader aan wilde vlijen, hield Titus me tegen. 'Trap er niet in,' zei hij. We trokken ons terug in de bedstee en spiegelden tot we vader hoorden snurken, wat me tegelijk een droef en blij gevoel gaf.

Wat ik toen nog niet begreep, was waarom Titus zo onaardig tegen vader deed. Want dat deed hij. Zonder vader hadden we toch nooit het bos gehad? Als ik zoiets zei snoof Titus – hij mompelde grimmig klinkende woorden in zijn zelfbedachte taal.

De vroedvrouw had ons moeten verdrinken, maar ze had er het lef of het koude hart niet voor gehad. Ze had ons in de ladekast gelegd en daarna moeder gewassen, twee kopermunten op haar ogen gelegd en haar lichaam afgedekt met lakens. Voor vader had ze een briefje achtergelaten met instructies in hanenpoten. Een van die instructies luidde: 'Dood hen, de Heer gebiedt het.' Dit weet ik, ik heb het briefje zelf gezien – hij bewaarde het in een kistje, samen met een ring en de kanten kraag van een jurk. Maar in plaats van ons te doden, verstopte hij ons. De vroedvrouw was schielijk verhuisd, zodat het nog zes jaar zou duren voor de dorpelingen ontdekten dat even verderop Duivelskinderen woonden. Vaag herinner ik me fakkels bij het hek en het silhouet van ons va-

dertje, de armen geheven, de rug voor even gerecht. Later timmerde hij borden aan palen langs het kronkelpad. ‘Ga weg!’ stond er op. De woorden waren omringd door onbeholpen tekeningen van revolvers. Zolang de mensen ons met rust lieten, waren we veilig. Zelfs de wilde honden kwamen hier niet – die hadden geen zin de beek over te steken. Titus vond dat saai, dat zag ik, maar ik gaf de voorkeur aan spannende verhalen boven een spannende werkelijkheid. Ons bos was wild en ongetemd, maar we konden er onze wil aan opleggen met de fantasie. Probeer dat eens met akkerland. Waarom zouden we hier ooit weggaan? De gedachte alleen al sneed me de adem af. Ik hield ervan in de schaduw van gebladerte een boek te lezen, volkomen rustig. In ander bos ben ik bang geweest, dus het zat in meer dan groen alleen. Vader had ons gewaarschuwd voor mensen en dit was een wereld zonder. In plaats daarvan waren er kleine diertjes: pimpelmezen, veldmuizen, vlinders. Ik kon ademloos naar die vlinders kijken – ze leken meer door de wind dan door hun eigen vleugels te worden gedragen. De gewone wereld, die van heide, akkerland, het dorp, de kerk en de stenen pijpen waaronder aardbloed werd gewonnen, was hemelsbreed dichtbij, maar in zekere zin was de afstand immens. Onoverbrugbaar. Dat had vader maar mooi weten te bewerkstelligen met al zijn waarschuwborden.

Al moet hij zelf het gevoel hebben gehad dat hij zich, ten gunste van ons, had ingemetseld.

Vader was zo oud dat hij evengoed onze opa had kunnen zijn.

Daarbij was hij klein. Hij had handen die zelfs met zeep en kokend water niet schoon te krijgen waren, zijn snor zag geel van de sigarettenrook, zijn ogen waren rood, zijn huid bijna paars van de adertjes. Gebarsten lippen en dun, grijs haar – ja, ook dat herinner ik me. Hij verdiende een karig loon met de gaard: appels en pruimen waarvan hij moes, confituur en cider maakte. De handel was slecht. We zagen het hem denken: door jullie.

Maar hij heeft ons niet een keer hardop de schuld gegeven.

Onze moeder was zijn tweede vrouw, na een tussen-tijd van jaren waarin hij een leven had geleid waarvan we geen enkel idee hadden. Zijn eerste was overleden aan de Koorts, tegelijk met haar ongeboren baby – die lagen nu getweeën in de knekeltuin bij het bedehuis, kinderbotjes omarmd door volgroeide, voor altijd in de gemeenschap opgenomen. Moeder niet. Natuurlijk niet. Zij lag op de duisterste plek van het bos, aan het eind van een vossenpaadje, onder een kruis zonder naam, zonder datum. Ik meed die smet op ons koninkrijk, in tegenstelling tot Titus, die tegen haar sprak en vreemde woorden in het hout kraste.

Ik was te ver weg om te horen wat hij zei, en om de een of andere reden durfde ik er niet naar te vragen. Ik voelde dat hij boos was. Moest ik ook boos zijn? Ik kon me niks bij haar voorstellen, en toch droomde ik weleens van een vrouw met lang zwart haar en benige vingers die me vlooden.

Omdat er altijd spanning was tussen Titus en vader, luchtte het op als vader wegging – hij nam dan zijn zware schaduw mee. De wagenmaker wachtte hem op bij een meertje, waar ze een hengel uitwierpen zonder aas en spraken tot de avond viel, visreigers als vazallen. Later, toen we hadden leren schieten met de revolver, verkocht vader zijn waar in een dorp dat verder weg was. Hij bleef er slapen, misschien bij een vrouw, misschien bij andere kinderen, misschien wel zijn eigen. Dat maakte ons jaloers, maar achteraf denk ik: gelukkig maar. Pas diep in de nacht rammelde het span weer over het pad, met wielen die piepten van tegenzin. Hij stampte zijn klompen af tegen de buitenmuur en even later gingen de luiken van onze bedstee op een kier. Hij keek naar binnen, opgelucht of teleurgesteld, dat kon ik in het duister moeilijk zien.

Wie in het bos kwam, moesten we doden. Dat had hij ons op het hart gedrukt. Zelf ving hij nachtvlin-ders in een kommetje van handen om ze buiten weer los te laten. En iedere week liep hij over de hei naar